

ТРИЗУБІК: REVUE HEVDOMADAIRE: TRIDENT: UKRAINIENNE

Число 23 (17) рік вид. V. 2 червня 1929 р. Ціна 2 фр. (Prix 2 fr.)

Париж, неділя, 2 червня 1929 року.

Наші читачники задеже з великим інтересом прочитають у цьому числі «Тризуба» допис із Женеви про подробиці того, як і в яких умовах проходило наше питання під час першої сесії Дорадчої Комісії в справах біженецьких.

Можемо підбити підсумки. Справи сьогодні провести ще не вдалося. Причини, що склалися на це, чималі й між собою переплутані: і боязкість викликати тим чи иным рішенням усю українську проблему, і нерішучість де-яких делегатів, і шалена ворожа агітація росіян, які знайшли собі несподівано спільників, нам на сором, і в де-кому з українців, і запекла затята позиція д-ра Нансена.

Серед таких обставин нашому представникові довелося вжити заходів, щоб питання було знято з черги: його одкладено.

У ворожому таборі радість, яку мають поділити певно і автори українських протестів.

Але радість та передчасна. І радіти їм нема чого: ми тільки вивели сьогодні наші війська з бою, одійшли на старі позиції, щоб знову розпочати його, той бій, за сприятливішої ситуації.

А певні ознаки її вже позначилися й тепер. Під час тієї сесії виявилися де-які явища порядку позитивного: сприятливе до нас відношення делегатів низки держав; активна, — що особливо цінно, — оборона наших позицій де-ким з них; те глибоке вражіння, яке робить на безсторонніх людей анкета з її тисячами підписів звідусіль.

Це питання таке важливе, таке життєве, таке сутнє для нас усіх, що відмоєтися од його вирішення, одступити м ч не можемо й не відступимо.

Та повинні ми пам'ятати і те, що воно велике й складне, що тут у гру входять різні інтереси, що ворожі нам сили все з свого боку зроблять, аби не допустити до його позитивного розв'язання, що перед нами боротьба нелегка і тяжка.

А це накладає не тільки на нашого представника, що вже стільки енергії й праці вклав у це діло, але й на всю еміграцію — завдання: довести таки справу до щасливого кінця.

Всі елементи еміграції свідомі, організовані, патріотично і національно настроєні, мають подвоїти свої зусилля і об'єднатися ще тісніше коло одного діла — оборони права на власне ім'я.

* *

*

Не можна спокійно читати короткого, але страшного в своїй ляпідарності опису того, що ціялося в Києві коло св. Софії великодньої ночі.

Жахлива дійсність перевершила навіть нестриманий лют буйної уяви Гоголя, — і всі страхиття «Вія» послухне поступаються місцем перед тим відемським шабашем, що його справляють на нашій нещасній землі червоні окупанти.

У світлу ніч Воскресення Христового блюзнірське свято впоряджає всяка нечисть та темні пекельні сили, злетівшись на шабаш свій замість Лисої гори до найбільшої святині всієї України — святої Софії.

Це їх свято. Та чи не страшніші ще їхні будні? Будні, що їх позначено систематичною боротьбою з вірою. Нестримана антирелігійна кампанія, люта, залекла війна з церквою, мораллю, родиню, — основами громадського життя й державного ладу, — завдають що-дня нові й нові удари побожному почуттю поневоленої людности України. Останній з тих ударів — зайняття Великої Лаврської церкви та ухвала про повернення Десятинної на безвірницький клуб.

В сліпій зарзумілості ворог святотатною рукою торкається самого «святая святих» нашого народу.

Але марні його розрахунки.

Та вся несвітська лют буйності, святокрадців, руїників усього доброго, злодіїв, розбійників та катів не спроможна дати їм бажаної перемоги над тим, що глибоко заховано, як скарб найкращий, в душі народній.

Навпаки, скажений наступ на віру батьків і прадідів викликає тільки ще палкішу ненависть до напасників та зміцнює ще сильніше odporну силу в масах.

Гаддя найбільше ворушиться, найлютіше сичить перед світом.

І той світ недалеко. Про нього говорять великодні співи: «Да воскреснет Бог і розточаться вразі його!»

І ми певні, перед світлом правди й волі, що засяє нарешті і над нашою вимученою землею, ростануть вони, яко воск, щезнуть, яко дим.

* *

*

Такий вже складається серед нашої еміграції у Франції звичай, що на роковини трагічної смерті Головного Отамана збирається до Парижа чимало і земляків наших із провінції.

Дні національної жалоби зв'язано з днями національної праці: звичайно на цей час одбуваються в Парижі з'їзди наших емігрантських організацій.

Так і третю річницю смерті нашого невіджалованого вождя, що її відзначено одкриттям нової загально-національної, культурної

установи в Парижі — Бібліотек його імені, припали щорічні з'їзди — Українських Православних Парафій у Франції та Союзу Українських Емігрантських Організацій.

На іншому місці читальник знайде подробиці про їх працю, а тут зазначимо тільки, що робота ця, яка пройшла в діловій напруженій атмосфері, виявила дальше зміцнення організаційних зв'язків, які єднають все живіше між нашими емігрантами з одно суцільне, показала дальший поступ на шляху організації і, виявивши певні хиби її, намітила шляхи до їх виправлення.

Оця праця, організаційна, конструктивна праця, що об'єднує коло себе усі державно-настроєні елементи нашої еміграції, — це єсть найкращий вінок, вінок живий на могилу мученика за Україну — в річницю його передчасної смерти.

Обходина третьої річниці смерти Симона Петлюри в Парижі.

Урочисті обходина третьої річниці смерті С. Петлюри відбулися в Парижі в неділю 26 травня. Але на передодні в суботу, в самий день його смерті, 25 травня вже встановленим звичаєм о 8 год. ранку зібралися на його могилі ближні співробітники, урядовці місії УНР в Парижі та члени редакції «Тризуба», які поклали на надгробок Головного Отамана в його китицю живих квітів в національних барвах.

В саму годину мученицької смерті С. Петлюри на могилі одправила папахиду родина покійного, поклавши на надгробок прекрасний хрест із білих квітів.

В неділю ж 26-го травня в Українській Православній церкві в Парижі о 10 год. вранці було відслужено заупокійну літургію, а після неї папахиду за спокій душі блаженної пам'яті С. Петлюри.

Церкву нашу було прибрано українськими національними прапорами. З іконостасу теж звисали національні прапорці. Священник в жовтих ризах з блакитним підризником. Серед церкви за аналоєм уміщено вінки з живих квітів — жовто-блакитних, рожевих та червоних. На першому місці стояв вінок од Заступника Голови Директорії, Головного Отамана Військ УНР — А. Лівницького з написом на стрічках — «Незабутньому — А. Лівницький». Виділявся вінок з рожевих квітів з жовтим верхом, на національних стрічках якого видно було напис — «Панові Голові Директорії — Уряд УНР». Коло цього вінка стояв повитий чорним серпанком прапор Товариства б. Вояків Армії УНР у Франції. Далі йшов вінок од нашого війська з написом на стрічках — «Панові Головному Отаманові — Армія УНР». Роскішний вінок од 6-го з'їзду Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції, який саме в той час одбувався в Парижі. Вінок з червоних квітів од Українських Студентів в Парижі, з написом на стрічках — «Борцві за Волю України — Українські Студенти в Парижі» та вінок від Спільної Юнацької Школи, на стрічках якого було написано — «Головному Отаманові Військ УНР — Спільна Юнацька Школа».

Багато українських установ та організацій цього року замість вінків на могилу Головного Отамана зложили грішми свої дари на одкритий в той день пам'ятник С. Петлюри в Парижі — Бібліотеку його імені. По-між такими інституціями і організаціями знаходимо: Місія УНР в Парижі, Генеральна Рада Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції, Т-во б. Вояків Армії УНР у Франції, Комітет вшанування пам'яті

С. Петлюри в Парижі, Спілка Українських Інженерів у Франції, Редакція «Тризуба», Об'єднана Українська Громада у Франції (Париж), Українська Громада в Ліоні та Гурюк в Анссі.

Церкву переповнюють вірні, що прийшли скласти свою молитву за спокій душі покійного вождя. На чолі присутніх — представники Уряду УНР, Голова 6-го з'їзду Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції, Голова Генеральної Ради, Голова Г-ва б. Вояків Армії УНР у Франції.

Прості, але від серця, в рідному дусі співи імпровізованого хора під проводом К. Михайличука глибоко доходять до душі і надають службі Божій своєрідної урочистості.

В кінці літургії пан-отець П. Гречишкин сказав глибоке змістом і прекрасне формою слово, присвячене пам'яті покійного Головного Отамана і всіх, хто за Україну душу свою положив. В казанню своєму настоятель церкви кликав усіх об'єднатися коло пам'яті нашого вождя і мученика за волю і державність України, во ім'я великого діла — визволення отчизни та відновлення її державності. Чуле слово пан-отця глибоко зворушило прісудних.

По закінченню літургії було відслужено урочисту панахиду. Сотник Горай бере прапор, що стояв коло вінка Уряду УНР, і стає з ним струнко ліворуч од священника, що служить перед алтарем. Поруч з прапором стають українські старшини на почесній варті. Під час співу — «Вічна пам'ять» прапор в жалібній салюті схиляється над вінками.

По панахиді усі присутні на службі Божій подалися на кладовище Монпарнас, де поховано Головного Отамана, щоб вклонитися на його могилі та зложити на неї вінки. На могилі, як ми зазначили вище, уже лежав на всю могильну плиту положений напередодні рідною покійного чудовий хрест з білих живих квітів, а в ногах так само з живих квітів жовто-блакитна китиця від ближчих співробітників, Місії УНР та Редакції «Тризуба». Коли покладено було принесені з церкви вінки, надгробок представляв собою розкішну могилу з живих квітів, між якими переважали квіти національних кольорів.

Під ясним весняним небом одправлено було на могилі літію; під час її так само, як і в церкві, зажурено схилявся український прапор, біля якого стояла почеська варта.

Відавши належну пошану незабутньому героєві свого народу, зажурені спомінам українці стиха почали розходитися з кладовища, уносячи з собою в душі: «Спокойно, Отамане, ми додамо усіх сил, щоб закінчити те діло, яке вивершити тобі не судилося».

Вірний.

Відкриття Української Бібліотеки імени Симона Петлюри в Парижі.

26-го травня о 1 год. в день відбулася скромна і проста урочистість — відкриття Української Бібліотеки імени Симона Петлюри в Парижі. Відбулася в своєму тісному колі української еміграції, яка на ту годину заповнила усе приміщення Бібліотеки по береги.

Серед численних запрошених гостей, що на свято зібралися, були представники від різних українських організацій, а саме: від 6-го з'їзду Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції — п. П. Вержбицький, від Генеральної Ради — п. Шумицький, від Паризького Комітету вшанування пам'яті С. Петлюри — п. М. Шульгин, від Союзу б. Вояків Армії УНР у Франції — сотник Смогоржевський, від Церковної Ради — п. Васильів, від Союзу Інженерів у Франції — п. Неділько, від редакції «Тризуба» — п. Нечай, від Української Об'єднаної Громади у Франції (Париж) — п. М. Ковальський, від Студентської Громади в Парижі — п. Попович, від Української Парафії в Парижі — п. Наглюк, від Паризької Організації Українських Націона-

лістів — п. Антоненко, від Української Громади в Шалелі — п. п. Гербанівський та Бацуца, від Громади в Одер-ле-Тіші — п. Журавель, від Громади в Ліоні та Гуртка в Анесі — п. Горбатенко, від Укр. Т-ва «Прогресива» у Гаврі — п. Баранкевич, від Українського Артистичного Гуртка в Парижі — п. Топольський, від Літературного Гуртка в Парижі «Думка» — п. Якимчук. Присутні in согросе члени з'їзду — делегати з різних кутків Франції. Численно представляє українська колонія у Парижі.

Укр. гостей вітають фундатори — Реда Бібліотеки: п. п. В. Прокопович, О. Шульгин, О. Удовиченко, І. Косенко та бібліотекар і консерватор музею — І. Рудичів.

Урочистість відбувається тільки в своїй українській сім'ї, що надає їй особливо інтимного характеру: на неї не запрошено жадних чужинців.

Спочатку пан-отець П. Грецишкін відправляє короткий молебень з посвяченням води, виглосивши їй кінці вічну пам'ять незабутньому Патронів Бібліотеки, під час співу якої всі присутні стають на коліна. Пан-отець окроплює святою водою кімнату пам'яті С. Петлюри, книгозбірню й читальню.

Бібліотеку відкриває короткою промовою Голова Ради Бібліотеки п. В. Прокопович. Він говорить:

—Панове Громадо!

Ми зібралися тут на скромне свято культурне — відкриття Української Бібліотеки імені С. Петлюри в Парижі. Та перше, ніж приступимо ми до цього урочистого й простого акту, вшануємо в глибокій скупченні духовним пам'ят'ю того, хто жив для України і умер за неї, того чия ім'я носить Бібліотека, вшануємо її — повним смутку мовчанням.

По хвилині мовчання неперушеного Голова Ради продовжує:

—Не в спромозі нашій тепер, тут, в Парижі вшанувати пам'ять нашого національного героя так, як годиться: не можемо ми поставити величного йому монументу на площі велелюдній в світовій столиці; не назовуть ще сьогодні його іменем тут вулиці, навіть простої таблиці мармурової не прибито на тому будинку, де прожив він останні роки.

Та коли святі останки Отамана перенесено буде на вічний спочинок у рідну землю визволену, тоді там отдамо ми йому привселюдно пошану. У днешній столиці нашій, в золотoverхому Київі, на історичній площі святої Софії, що бачила славу ясну великих князів і гетьманів наших, віддано буде йому, що продовжив далі їх славі традиції, належне.

Твердою ходою в такт старого маршу — «Гей, не дивуйте, добрі люди» — залізними, як колись запорізькі, лавами пройде основа і скла кожної армії — наша піхота.

Гроном прогремлять уславлені в битвах наші батареї гарматні.

Чвалом, як вихор, в гуркоті підков, у брязкоті зброї, в блиску шабель пролетить краса нашого війська — наша кіннота.

І схилияться тоді в жалібному салюті перед святими останками вождя наші старі, бойові, постріляні прапори — прапори армії УНР.

От тоді і на чужині зрозуміють, хто довгими літами жив у Парижі, хто і за що загинув од ворожої кулі, ким був він для українського народу. Зрозуміють це тоді й чужинці і віддадуть і вони честь. І певні ми, наступить день і в столиці Франції поруч з пам'ятниками Вашингтової та Мічкевичеві стане пам'ятник Симонові Петлюрі. І як сьогодні єсть тут вулиця Симона Болівара, так, знаємо ми, буде вулиця Симона Петлюри; урочисто відхилено буде тоді на скромному мешканню останньому Отамана пропам'ят'ю таблицю.

То все прийде у свій час. Та поки-що з ухвали Комітету вшанування пам'яті С. Петлюри в Парижі вирішено було спорудити Симонові Петлюрі тут пам'ятник нерукотворний — заснувати Українську Бібліотеку його імені.

По роках підготовчої й організаційної праці ухвала та переходить сьогодні в життя.

Певність наша, що ми заслуваємо його української культурної

установи в світовому центрі вибрали найдоцільніший шлях для вшанування пам'яті С. Петлюри, особливо зміцнилася у нас оце тепер.

Останніми днями, передивляючись ті рукописи, які передала до Музею редакція «Тризуба», натрапили ми на один рукопис покійного Отамана, що згезгя: «Про Українську Бібліотеку в Парижі» і уявляє собою проєкт відозви до громадянства в справі заснування Генеральною Радою української бібліотеки в Парижі.

Ініціатори «Української Бібліотеки імені С. Петлюри в Парижі» були щасливі довідатися, що сам небіжчик, який виявляв завжди жвавий інтерес до всіх сторін нашого культурного життя, надавав такої ваги цій справі — справі заснування в столиці Франції української бібліотеки і так близько приймав її до серця.

Таким побитом думка про вшанування пам'яті нашого незабутнього вождя заснуванням бібліотеки його імені в Парижі знаходить собі дуже посилення саме в тому, що ця ідея цікавила й покійного Отамана за його життя.

На нашу думку в день урочистого відкриття Бібліотеки, присвяченої пам'яті С. Петлюри, особливо годиться навести його власні слова про таке діло:

«Немає-що довго розводитися над цією потребою. Вона зрозуміла кожному, особливо на чужині. Інші національні еміграційні колонії мають в Парижі свої бібліотеки, книгозбірні, навіть книжні склепи, за допомогою яких і задовольняють свої потреби в рідній книжці. Поляки мають давню свою бібліотеку в кільки десятків тисяч книжок. Росіяне також, крім старої Тургенівської, мають низку новітніх бібліотек. Те саме можна сказати про грецьку кологію, про румунську і інші. Ми, українці, такої потреби й корисної інституції поки-що не маємо. І натуральна річ, відчуваємо всі хвиби, що випливають з цього».

Ми вже наводили в попередньому числі «Тризуба» ті слова, якими кінчав покійний Отаман цей заклик. Ось воли:

«Очевидна річ, що утворення бібліотеки може бути переведено в значній мірі засобами добродичної допомоги книжками, періодичними виданнями та газетами з боку різних українських установ, видавничих підприємств та окремих громадян, що розуміють культурно-національну вагу цієї справи. До патріотизму жертводавців одночасно з цим Генеральна Рада і звертається, бажаючи не відкладати справи та поглати перші початки для майбутньої бібліотеки.

«Українська бібліотека повинна бути утворена, і всі хто почувася себе свідомим, організованим членом нашої еміграційної громади повинен вжити всіх засобів, щоб допомогти створенню цієї потрібної і пекучої культурної установи.

«Ми кличемо в першу чергу всіх наших громадян, на еміграції у Франції суших, відгукнутися на заклик в цій справі і допомогти здійснити його. Присилайте потрібні вам книжки і видання: ви и будете першими підвалинами майбутньої української бібліотеки в Парижу, яка буде обслуговувати потреби всієї української еміграції на терені Франції в рідній, своїй книжці, в рідному друкованому слові. Ваш пригляд викличе наслідування з боку ширших кругів нашого громадянства, — таким чином справа утворення бібліотеки може посунутися наперед і стати вже на реальний ґрунт. Від здійснення ініціативи з утворенням центральної бібліотеки для цілої нашої еміграції, перебуваючої на терені Франції, ми матимемо зайву корисну інституцію, що надасть всім нам — емігрантам — і більшої організованости, і більшої змоги почувати себе культурними людьми та загартовувати себе від денационалізуючого впливу, якому завжди підпадає емігрант, коли він губить живий зв'язок з рідним друкованим словом».

Ці слова ніби заповіт Отамана у цій справі всім нам.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі «має за свою мету допомогти студіям української культури у Франції.» Вона має стати в допомозі й прислужі кожному українцеві, який почувася потребу в рідному слові, який хоче поглибити чи поновити свої знання про рідний край

Вона йде на зустріч кожному чужацькій, якій, захищеній нашою землею, захоче ознайомитися з нею, її народом, його мистецтвом і сучасним, його літературою, мистецтвом, його культурою взагалі, природними багатствами нашого краю, його економічними можливостями.

Кожен українець, кожен чужинець, що приходить сюди читати й вчитися, — мило вітаний гість, і нехай почуває себе тут, як вдома.

З особливою радістю стане Бібліотека у пригоді нашій академічній молоді, яка, черпаючи у великому центрі європейському науку з джерела всевітнього духа, не захоче перервати своїх студій про батьківщину.

Напряму своєї роботи Рада Бібліотеки уявляє так. Для Бібліотеки не існують ніякі кордони, орієнтації, партії, групи та течії. Бібліотека стоїть і стоятиме над усім тим. В ній повинно бути кожне слово, написане українською мовою, щоб читальник міг скласти собі гравіювий і дійсний образ нашої країни. В ній повинно знайтися кожне слово мовами чужими написане про Україну.

Це величезне завдання і розраховано його на 10 років, не на роки, а на десятиліття.

Що зроблено, що є та сьогодні, подивіться самі: покладено початок малій великому ділу. Зібрано колекції пам'яток, зв'язаних з життям і смертю С. Петлюри; збережено заходами Комітету шанування пам'яті С. Петлюри в Парижі ту обстановку, в якій він жив і працював; книжковий фонд досягає двох з половиною тисяч і неперестанно зростає; надходить кілька десятків газет з різних частин української землі та з тих країн, де є українська еміграція. І нарешті — є своє власне помешкання.

«Ближчим завданням Бібліотеки являється збільшення книжкового фонду та зібрання матеріальних засобів, необхідних для життя правильного і розвитку дальшого Бібліотеки. Сітка уповноважених Бібліотеки, розкидана по всіх країнах Європи, Америки чи Азії, де є наші люди, має сприяти виконанню цього завдання.

Працю нашу — створення великої Української Бібліотеки — розраховано на багато років і тільки при співчутті та діяльній допомозі громадянства зможе Бібліотека досягти своєї мети.

Тільки спільними силами, голоюкою, зможемо ми поставити в Парижі пам'ятник духовний, справді гідний того, чия ім'я він носить, і достойний сорокоміліоньового народу.

Привітання з різних кутків української землі та з місць скупчення нашої еміграції в різних державах, попереди і жертви шедри, між якими є надзвичайної ваги речі і раритети, та дари, що їх оце приносять сьогодні новозаснованій Бібліотеці, — все це дає запоруку, що ідея ця знаходить зрозуміння і, надіємося, знайде підтримку і допомогу щиком в ширших колах нашого громадянства.

Оголосую Українську Бібліотеку імени Симона Петлюри в Парижі — одкритою.

Нехай живе, процвітає й розвивається ця наша нова загально-національна освітня установа на чужині в столітній світу, це нове огище рідного слова, рідної культури, що всіх нас єдеєє в одну велику сім'ю — українську націю.

Бібліотеку відкрито рівно о 1 годині 30 хвилин в день.

Після цього Секретарь Ради Бібліотеки ген. О. Удовиченко зачитус численні привітання новозаснованій культурній установі на чужині, які на цей час встигли надійти з різних кутків української землі та з тих місць, де перебуває українська еміграція. А саме:

1. Заступник Голови Директорії та Головний Отаман Військ УНР — А. Лівіцький.
2. Військовий міністр УНР генерального штабу генерал-хорунжий В. Сальський.
3. Дипломатична Місія УНР у Франції.

З Франції:

4. Генеральна Рада Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції (Париж).

5. Товариство бувших Вояків Армії УНР у Франції (Париж).
6. Спілка Українських Інженерів у Франції (Париж).
7. Українська Об'єднана Громада у Франції (Париж).
8. Редакція «Тризуба» (Париж).
9. Філія Т-ва б. Вояків у Крезі і Моншанен.
10. Паризький Відділ Організації Українських Націоналістів.
11. Українська Школа ім. Шевченка в Кьютанжі.
12. Іван Голчаренко з Нансі.

З П о л ь щ і :

13. Український Центральний Комітет у Польщі (Варшава).
14. Т-во б. Вояків УНР в Польщі (Каліш).
15. Спілка Українських Воєнних Інвалідів на еміграції в Польщі (Каліш).
16. Правління Української Станиці при місті Каліші.
17. Скальмерязицький відділ УЦК в Польщі.
18. Ковельський Відділ УЦК в Польщі.
19. Проф. О. Лотоцький (Варшава).
20. Ген. штабу ген.-хор. В. Куш (Варшава).
21. І. Липовецький (Варшава).
22. Д-р Л. Чикаленко (Варшава).
23. П. Сулятицький (Варшава).
24. Ген.-штабу полковник В. Савченко (Каліш).
25. К. Клепачівський (Чексгохова).
26. А. Каложний (Ковель).

* *

*

27. Директор Українського Національного Музею у Львові — д-р І. Свєдлицький.
28. Бібліотекар Бібліотеки Українського Наукового Т-ва ім. Т. Шевченка у Львові — Володимир Дорошенко.
29. Видавництво «Світ Дитини» (Коломия).
30. Літературно-Мистецьке Т-во в Рівному.

З Ч е х о с л о в а ч ч и н и :

31. Комітет вшанування пам'яті С. Петлюри в Празі.
32. Комітет вшанування пам'яті С. Петлюри в Подєбрадах.
33. Українська Господарська Академія в Подєбрадах.
34. Український Педагогічний Інститут ім. М. Драгоманова в Празі.
35. Союз Організацій б. Вояків Армії УНР (Подєбради).
36. Т-во б. Вояків Армії УНР в Празі.
37. Т-во б. Вояків Армії УНР в ЧСР (Подєбради).
38. Українське Т-во Прихильників Книги (Прага).
39. Українське Правниче Товариство в ЧСР (Прага).
40. Т-во Українських Екзномістів в Подєбрадах.
41. Громада Старшин 6-ої Січової Стрільської Дивізії в Подєбрадах.
42. Празька група Радикально-Демократичної Партії.
43. Проф. М. Славінський (Прага).
44. Проф. А. Яковлів (Прага).
45. Проф. С. Сіропольо (Прага).
46. Є. Вировий (Прага).
47. Полк. В. Філонович (Прага).

* *

*

48. Д-р Михайло Брашайко (Ужгород на Підкарпатті).

З Р у м у н і ї :

49. Комітет вшанування пам'яті С. Петлюри в Румунії (Букарешт).
50. Д-р Д. Маср-Міхальський (Букарешт).

З Югославії:

51. Союз Українських Організацій в Королівстві Сербів, Хорватів і Словенців (Білгород).
52. Українська Громада у Великому Бечкереку.
53. Смедеревська група українців (Смедерево).

З Болгарії:

54. Українське Культурно-Просвітнє Т-во «Українська Громада» в Болгарії (Софія).
55. Полк. Б. Цибульський (Софія).

З Німеччини:

56. Проф. Д. Дрошенко (Берлін).

З Бельгії:

57. Українська Громада в Брюсселі.

З Швейцарії:

58. Український Клуб в Женеві.
59. Євг. Бачинський (Женева).

З Італії:

60. Євген Онацький (Рим).

Далі, oprіч усного привітання, надійшло ще привітання на листі (61) від імени З'їзду, підписане його президією: Головою — П. Вержбицьким, заступником голови — Горбатенком і секретарем — Б. Лотоцьким.

Трохи пізніше одержано ще такі привітання:

62. Проф. В. Біднов (Варшава).
63. Українська Громада в Кьютанжі-Нільванжі. (Франція)
64. Полк. М. Садовський (Варшава).
65. Українська колонія в Мельнику (Чехословаччина).
66. Ген. -Хор. П. Шандрук (Варшава)

По закінченню читання писемних привітань, усю привітали Бібліотеку: од 6-го з'їзду — голова його п. Вержбицький, од Студентської Громади в Парижі — п. Долинський, од Укр. Громади в Шалеті — п. Бануца, од Громади в оден-ле-Тіші — п. Журавель, од Громади в Ліоні — п. Горбатенко, од Українського Гуртка «Думка» — п. Якимчук.

Крім того низка організації надіслала свої пожертви на день відкриття: Од Спілки Українських Інженерів замість вінка на могилу С. Петлюри — 100 фр.; од Комітету шанування пам'яті С. Петлюри в Румунії — 1.000 леїв; од Празької групи Радикально-Демократичної Партії — 100 кор. чes.; від Об'єднаної Української Громади у Франції (Париж) замість вінка — 100 фр.; від п. К. Клепачівського (Ченстохова) — 100 зл. польських; од Паризької групи Організації Українських Націоналістів — три книжки; од І. Рудичева — 52 фр.; од Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції замість вінка — 100 фр.; од Редакції «Тризуба» замість вінка на могилу — 200 фр.; од Місії УНР у Франції замість вінка на могилу — 200 фр.; від Генеральної Ради Союзу замість вінка на могилу — 100 фр.; від Української Громади в Ліоні та Гуртка в Анесі — 100 фр.; од п. Є. Онацького — 18 лір італ.; од Комітета шанування пам'яті С. Петлюри в Парижі — 500 фр.; від Ради Української Парафії в Парижі — зібраних під час

лужби Божої того дня в церкві — 120 фр. 45 сант. А разом того дня складено на Бібліотеку: фр. фр. 1.572,45 с., корон чеських — 100, леїв рум. — 1000, лір італ. — 18, зл. польських — 100, та три книжки.

По оголошенню Бібліотеки відкритою Голова Ради дякує дорогим гостям, які вшанували свято одкриття своєю присутністю, просить усіх розписатися на спомин про той день та оглядаючи читальню, книгозбірню та кімнату пам'яті С. Петлюри. Голова Ради закінчує свято словами, зверненими до присутніх: він нагадає їм, що кожен земляк, який має потребу в рідній книжці, завжди милій гість у Бібліотеці і просить кожного українця почувати себе тут, як у рідній хаті. Запрошені оглядають помешкання. Пояснення дає бібліотекар І. Рудичів.

* * *

Вже при вході до передпокою одразу в очі впадає великий щит з тризубом над дверима кімнати пам'яті С. Петлюри. В читальні перш за все звертає на себе увагу великий, прекрасно виконаний, портрет С. Петлюри д просях, але строгих у своїй простоті рямцях. Його вміщено напроти вверей в західному кутку, оздобленому національними кольорами. Під ним на мальській полиці скромні свіжі квіти. Поруч з портретом стоїть повитий сьогодні жалібним серпанком прапор Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції. По стінах розішлено портрети українських гетьманів та колекцію мал. України різного часу і різних видаць. На столах розложено свіжі книжки й журнали та останні числа газет. Це частина, а решта висить на шпурках, протягнених вздовж стін. Сьогодні до Бібліотеки надходить 42 журнали й газети, а в додаток до цього редакція «Тризуба» ще передає до Бібліотеки всі ті часописи, які вона отримує. Поруч із совітською «Пролетарською Правдою» спокійно лежить «Незалежна Україна», що її видає Український Революційний Комітет; «Тризуб» має собі за сусіду «Діло». А далі йдуть численні видання галицькі, буковинські, з Підкарпатської України, америкацькі, канадійські і довга низка їх закінчується українською сторічкою Харбінською «Гул-Бао». Це читальня. Тут відвідувачі читають газети, журнали й книжки. Тому на стінах ми бачимо плакати: «Ані слова про політику», «Розмовляти не вільно», «Курити заборонено».

В другій кімнаті, яка являється книгозбірню, містяться шафи та полиці, зайняті книжками. Між ними скромна шафа з шляпними дверцями — початок Бібліотеки з року 1926. Кількі фотографій з того часу, коли Бібліотека містилася ще на першому помешканні Редакції «Тризуба» — 19, rue des Gobelins. Стіни прикрашено різними картинками, малюнками, листівками. Оздобою однієї із стін являються дві прекрасні батальні картини нашого молодого майстра Л. Перфецького на сюжети минулої визвольної боротьби. Тут же художній проєкт окладинки майбутнього «Літопису Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі» роботи проф. П. Холодного. Кількі гарних, невиданих малюнків маляра А. Ждахи. Це коректурні відбитки видання, що загинуло, — дар В. Корольова-Старого.

На другій стіні ряд фотографій С. Петлюри з різних років та кількі фотографій з бойового життя Армії УНР. Протилежну стіну зайнято українськими листівками художнього видання. Нарешті бачимо кількі надзвичайно цікавих і живих, дотепно виконаних і повних юморю, карикатур з минулого таборового життя в Польщі — роботи маляра Карпенка. Ці малюнки живими рисами нагадують не одною з присутніх умовини нелегкої життя за дротами, нагадують його і сміх, і горе.

Тут же переховується велика збірка чужої преси різними мовами з часів вбивства Головного Отамана та процесу.

Окрему шафу займає Petlugiana — там покладено основу збірці автографів Отамана; зібрано, що можна, з його статів, які було друковано; єсть книжки про нього різними мовами; колекція його фотографій.

Третя кімната — музейна. Кімната пам'яті С. Петлюри. В цій кімнаті зібрано обстановку тієї хати, в якій С. Петлюра жив перед своєю смертю. Скромна обстановка складається з ліжка застеленого, мальської шафи коло нього, робочого столу, шафи з люстром, одіого стільця, двох м'яких

крісел, полиці на книжки, стійчик для рушників, гардин, за авісок та килимка. Це дар музеєві — Комітета вшанування в Парижі, який придбав ті речі, щоб зберегти потомнім поколінням правдивий образ тієї хати, в якій жив і працював покійний С. Петлюра.

Більшу частину кімнати, що її зайнято цією обстановою, відділено грубим темно-червоним шнуром, за який входить до вільно. В решті кімнати — на одній із стін розвішено штандарт Голови Держави, яким було вкрито труну С. Петлюри, а на ньому на шиті з чорного оксамиту посмертна маска Головного Отамана. Під маскою висить частина з м'яси стрічок од численних вінків, що їх було покладено на його домовину. На другій стіні на щитах зібрано фотографії з похорону Головного Отамана та його помешкання в різних виглядах. Анад ними шість образів сліпними фарбами маляра Л. Перфецького. Це будинки в Парижі, де жив С. Петлюра (7, рю Тенар, 192, Авеню Доменіль і 27, рю Бельгранд), внутрішній вигляд його кімнати в готелі, обстановка з якої тут переходується, вид з вікна тієї кімнати на Колеж де Франс (коло того вікна любив вечорами стояти С. Петлюра) та затишний куточок в сьвері Кюлоні, де любив спочивати Пан Отаман.*)

Після оглядин цього пам'ятника духовного незабутнього вождєві українського народу в світовій столиці, гості почали поволі розхедитися, уносячи з собою спомини про минулу визвольну боротьбу та теплу вдячність тому, хто так багато для цієї визвольної боротьби зробив і в ній зложив своє життя на вівтарь отчизни.

Петлюрівець.

Інспектура народньої освіти на сов. Україні.

Стара дореволюційна інспектура народньої освіти в б. Росії, як відомо, користуєлася недоброю репутацією: і це з тої причини, що агенти її були не стільки інструкторами в справі народньої освіти, скільки доглядачами за політичною благонадійністю учителів.

Револуція 1917 року скасувала стару інспектуру народньої освіти та передала управління народньою освітою органам місцевого самоврядування, що тоді було реформовано на демократичних засадах. Коли на Україні повстає Генеральний Секретаріят Народньої Освіти, то Секретаріят визнав необхідним естановити на місцях своїх відпоручників — комісарів народньої освіти, обов'язком яких було стежити за точним виконанням усіх розпоряджень уряду в освітній справі — головне що-до українізації школи та інших освітніх установ. Комісари народньої освіти — губерніяльні і повітові — були в той же час головами відповідних шкільних управ, до компетенції яких, між иншим, входило переміщення, призначення та звільнення робітників освітніх установ. Інструкторські функції в справі народньої освіти виконували тоді окремі інструктори, що входили до складу губерніяльного та повітового комісаріату народньої освіти.

Большевицька влада на Україні зруйнувала як систему народньої освіти, так і порядок управління народньою освітою, естановлений законом УНР. Спочатку большевицька влада сконцентрувала все керівництво народньою освітою по відділах народньої освіти при

*) Світлини з Бібліотеки й Музею буде вміщено в наступному числі.

виконавчих комітетах рад робітничих, се: янських і червоноармійських депутатів, а потім відновила старий інститут інспекторів народньої освіти, так зненавиджений ще в минулому громадянством і учительством. Це відновлення інституту інспекторів народньої освіти стає цілком зрозумілим, бо й на цей раз головне завдання його було стежити за політичною благонадійністю учителів, а саме «рішуче усовувати всі шкідливі чинники на шляху до комунізму та непримиримо боротися з усілякими спробами послаблення диктатури пролетаріату та пошкодження радянського будівництва» (В. Ястержемський. «У поміч інспекторові народньої освіти». Держ. В-во України. 1929 р. стор. 59-60). Відповідно до цього завдання совітського інспектора народньої освіти ставляться й вимоги до нього: перш за все вимагається від нього політичної свідомости та переконаного комуністичного світогляду, і вже на другім місці стоїть вимога що-до освітнього цензу та педагогічного стажу. Щоб замаскувати головне завдання інспектури народньої освіти, большевицька влада покладає на інспектуру також виконання інструкторських функцій, се-то бути учителем робітників освіти, допомагати їм в організації, налагодженні та удосконаленні педагогічного процесу й цілого життя освітніх установ.

Даті ми побачимо, оскільки інспектори народньої освіти відповідають саме цьому інструкторському завданню з погляду своєї освіти та педагогічного стажу.

Перш за все звернемося до даних, які вказують на кількосний та якісний склад інспектури нар. освіти на сов. Україні.

При Народнім Комісаріяті освіти знаходилося на 1. VI. 1928 р. 51 інспекторів, які за освітою розподілялися так:

	вища	незакінч. вища	середня	нижча
кількість	32	4	12	3
%	62,7	7,8	23,5	6

Округових інспекторів нар. освіти нараховувалося на 1. I. 1928 р. 347 осіб. З 302 округових інспекторів, про які подано відомості в названій книжці В. Ястержемського, українців було 195, росіян — 29, жидів — 55, інших — 23. За освітою ці інспектори розподілялися так:

	вища	незакінч. вища	середня	нижча
кількість	102	25	133	42
%	33,8	8,3	44	13,9

Накінець районних інспекторів нар. освіти в 1926-27 р. намічувалося 264, однак в 1927-28 р. кількість їх зросла, але точних відомостей ще немає.

Як бачимо, в кожному разі в 1928 р. налічувалося всього інспекторів нар. освіти на сов. Україні не менш 662, тоді як по закону УНР мало бути 10 губерніяльних і 87 повітових комісарів нар. освіти. Що большевицька влада при призначенню інспекторів нар. освіти надає

більше значіння політичному світогляду, ніж освіті та педагогічному стажу кандидатів, свідчить, напр., те, що четверта частина округових інспекторів не має жадного педагогічного стажу та дві третини їх не має вищої освіти.

При таких обставинах, розуміється, не може бути мови про інструкторську працю інспекторів нар. освіти.

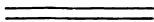
Незрозуміло, як може інструктувати й контролювати освітні установи, що є на округовім бюджеті, себ-то ВУЗ'и та професійні школи, той округовий інспектор нар. освіти, який не має ні вищої освіти, ні педагогічного стажу.

Хоч як старанно підбирає большевицька влада інспекторів нар. освіти що-до їхнього політичного світогляду, все ж таки мало здійснюється те задання, яке в першу чергу покладено нею на інспектуру нар. освіти. Про це знаходимо одверте признання в резолюції 4-ої Всеукраїнської наради до нар. освіти, що відбулася в червні минулого року: «Гостроту питання керівництва народньою освітою збільшує також і те, що разом з загальним піднесенням нашого господарства та абсолютним і відносним зростанням соціалістичного сектора, зросли і дрібно-буржуазні елементи нашої суспільности. Ці елементи, що віджили в умовах непу, починають де-далі більше виявляти акцію на ідеологічному та культурному терені, дужчий став їхній вплив у царині мистецтва, релігійного руху, відчувається наступ на радянську систему освіти, програми, шкільну літературу, підручники й на самий апарат нар. освіти. Звідси подекуди не досить чітке, виразне й рішуче переведення класової революційної політики в культурному будівництві, послаблення політичного перепідготування й перевиховання кадрів робітників освіти, послаблення антирелігійного виховання і взагалі виховної роботи в масовій школі, тенденції ухилу від революційних політосвітніх шляхів на шлях аполітичного культурництва».

Бачучи цей крах своєї освітньої політики, большевицька влада не зупиняється перед радикальною чисткою складу інспектури нар. освіти. Досить сказати, що за час з 1924 р. до 1. VI. 1927 весь склад округових інспекторів змінився пересічно 3-4 рази, себ-то пересічно на рік припадає 100% зміни (там же, стор. 14).

Але даремні ці заходи: большевицька влада й тут, на освітнім полі, не може опанувати життям, яке бере своє, і не в силі знищити його здорові паростки.

Ст. Сірополько.

Маленький фельетон.

I

В хвилину роспуки.

«Русская школа» у Львові,
Наче на спині — чіряк,
Наче — сідло на корові,
Наче в «Тризубі» — Коряк.

«Русская школа» у Львові, —
Наче Пилип з конопель,
Наче і буде, панове,
В «руссіх руках» — журавель.

†

II

Груші на вербі.

Ах, як вставати неприємно,
Коли дзвенить-тріщить дзвінок,
Коли за вікнами ще темно,
Коли у вихорі лайок,
Хапаєш перший черевик,
Щоб той, хто будить, в дверях зник.

Чи й нам «будителям» не краще,
Коли ще поночі, лягти,
Коли ще спить народ ледащий
Без мрій, без прагнень, без мети...
Нехай уже скінчить свій сон,
Щоб знов не бігти за кордон.

В. Валентин.

VI-ий з'їзд Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції

25 і 26 травня с. р. в Парижі відбувся 6-ий з'їзд Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції.

Цей 6-ий, по рахунку з початку заснування Союзу, з'їзд позначає великий поступ як в діяльності керуючого органу Союзу — Генеральної Ради, — так і в життю окремих Громад.

З'їзд, що пройшов в цілковито діловій атмосфері, не дивлючися на силу справ, що обіймав його порядком денний, розпочавшися в суботу 25-го по-обіді, закінчив свою працю в неділю 26-го над вечір.

Склад його був такий: П а р и ж — 4 делегати (пані Р. Никитюкова, п. п. С. Смогоржевський, Б. Лотоцький та К. Хоменко — разом 4 голоси), Ш а л е т — 3 делегати (п. п. П. Вержбицький, Ю. Бацуца та Ю. Гербанівський — разом 5 голосів), О д е н - л е - Т і ш — 1 делегат (п. Журавель, що мав 3 голоси), Л і о н — 1 делегат (п. Горбатенко, що мав 2 голоси, а після прийняття Гуртка в Анесі до складу Союзу, йому надано було право ще одного голосу, який останній Гурток передав п. Горбатенкові), Г а в р — 1 делегат (п. Баранкевич, що мав 2 голоси).

Крім того мандатна комісія, що складалася з п. п. Журавля, Гербанівського та Хоменка, запропонувала з'їздові надати право одного голоса кожному членові Генеральної Ради та Генеральної Контрольної Комісії, себ-то п. п. М. Шумицькому, І. Косенкові, М. Шульгинові, В. Никитюкові (Генеральна Рада) та п. п. М. Ковальському й І. Добровольському (Генер. Контр. Комісія) — разом 6 голосів, що з'їздом було затверджено.

Отже, з'їзд парохував 23 голоси.

Громада в Кьютанжі не прислала свого делегата, але надіслала своє привітання з'їздові.

* *
*

Голова Генеральної Ради п. М. Шумицький одкрив з'їзд промовою, після якої образа з'їздом мандатна комісія перевірила мандати та представила їх на затвердження з'їзду.

Президію з'їзду було обрано в складі 3-х осіб, а саме: п. п. Вержбицького (Шалет) — голови, Горбатенка (Ліон) — заступника та Б. Лотоцького (Париж) — секретаря.

На пропозицію президії з'їзду було вислано привітальну телеграму від з'їзду Панові Заступникові Голови Директорії А. Лівницькому. Далі було зачитано численні привітання з закордону — Польщі, Румунії та Чехії, а також од організацій і установ на терені Франції.

Прийнявши нових членів до складу Союзу, а саме — Т-во «Просвіта» в Гаврі, Гуртки в Анесі, Вілярі, Болівєру, Саранколоні, з'їзд заслухав доклади з місць.

З цих докладів виявляється, що є і позитивні і негативні риси в життю Громад. Напр., стан Громади в Крезе, про яку доповідав п. Бацуца, що їздив туди з доручення Генеральної Ради, стан, який сильно кульгає в організаційнім та економічнім відношенню, привернув особливу увагу учасників з'їзду. З другого боку, прекрасне вражіння справив доклад делегата з Гавру. — п. Баранкевича, доповнений доповіддю п. Никитюка, що навістив цей гурток з доручення Генеральної Ради. Невелика кількість членів цього гуртка, які походять зі всіх земель України, — не стоїть на перешкоді у внутрішньому життю; Гурток виявляє надзвичайну, міцну громадську дисципліну і в середині, і на зовні — відносно союзу.

Гарну промову сказав також і гість на з'їзді п. Ямковий, що працює в Роз'єр-о-Саллі (Дотаринґія), де є кілька наших емігрантів.

Доклади з місць з'їзд прийняв до відома та перервав свою працю до вечора.

На пропозицію президії було зібрано по підписному листу 200 франків на вінок од з'їзду на могилу св. пам. С. Петлюри, який і було покладено на другий день.

* *
*

По перерві на вечерю засідання з'їзду розпочалися докладами Генеральної Ради про свою діяльність за минулий рік.

Загальний доклад про діяльність і життя Союзу виголосив п. М. Шумицький, торкнувшись в своєму докладі і двох конкретних справ, а саме — участі Генеральної Ради в роботі при комісаріяті Ліги Націй та проєкту заснування кооператива.

Доклад про фактичну діяльність виголосив п. В. Никитюків (технічний секретарь Генер. Ради). Докладчик торкнувся таких справ: організаційні справи, справа поселення на землю, влаштування на працю, заходи про заснування дитячої колонії, переведення справи протестів до Ліги Націй, справи об'їздів землевласців та членів Генер. Ради по Громадах, підготовка видання історії Союзу, допомогова акція, заходи що-до заснування «Дому відпочинку», біжуча діяльність Генер. Ради то-що.

П. І. Косенко (заступник Голови Генер. Ради) доповів з'їздові про акцію Генер. Ради відносно голоду на Україні про участь Генер. Ради в складі Комітету Допомоги Голодуючим на Україні і про участь у нарадах спеціальної Санітарної Комісії, яка мала завданням підтримати заходи проф. О. Шульгина перед Лігою Націй для одержання підмоги інвалідам і хворим членам укр. еміграції у Франції.

Нарешті п. Бацуца доповів з'їздові про фінансовий стан Союзу, який не можна назвати блискучим.

П. М. Ковальський в імені Контрольної Комісії зачитав протоколи Контрольної Комісії Союзу про ревізії діяльності й каси Генеральної Ради.

Доклади Генеральної Ради показали не малу діяльність Генеральної Ради за останній рік. Багато справ було започатковано, багато з них в току, кілька вже закінчено, лишилося декільких не завершеними. Можна з певністю відзначити, що діяльність Генеральної Ради розширилася, набрала певного розмаху і вийшла навіть вже за міжнародний ґрунт, чого перед тим не було. Одночасно доклади показали, що робота Генеральної Ради протікала в тісному контакті з іншими організаціями та установами, що існують на терені Франції. Так, напр., справу поселення на землю Генеральна Рада переводила разом з Бюро Опікування Українською Еміграцією при Місії УНР в Парижі, справу заснування «Дому відпочинку» з Т-вом б. Вояків Армії УНР у Франції, справу допомоги голодуючим на Україні з відповідним комітетом, до складу якого увійшли представники Генер. Ради і т. д.

Заслухавши доклади, з'їзд прийняв їх до відома та висловив подяку Генеральній Раді за переведену працю і на тому припинив свою роботу першого дня.

* *
*

На другий день 26 травня з'їзд розібрав кілька справ, що торкалися біжучого життя та наказів Генер. Ради, і перервав свою працю, бо члени з'їзду мали бути присутніми на урочистій службі Божій з нагоди 3-ої річниці мученицької смерті бл. пам. С. Петлюри.

На 11 год. делегати вже були в Українській Православній Церкві, а після скінчення панахиди, вирушили з вінком на кладовище Монпарнас, де відбулася літня на могилі св. пам. С. Петлюри.

Після літні на кладовищі учасники з'їзду вдалися до помешкання Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі, яка в цей день мала офіційно відкритися Під час урочистого акту відкриття Бібліотеки голова з'їзду п. П. Вержбицький, Голова Генеральної Ради п. М. Шумицький, а також делегати від Громад на периферії подали свої привітання

й побажання до сили силенної привітань, що наспіли до Парижа з нагоди відкриття Бібліотеки.

Роботи з'їзду розпочалися по обіді демісією старого складу Генеральної Ради і Генер. Контрольної Комісії та виборами нового складу цих обох органів Союзу.

Одноголосно обрано п. М. Шумицького головою нової Генеральної Ради. Секретарем її обрано п. Б. Лотоцького, а членами — п. п. І. Косенка, П. Вержицького і В. Никитюкова. Запасовими членами обрано п. п. О. Половика та Ю. Бацуцу.

Генеральну Контрольну Комісію обрано в такому складі: п. п. Ю. Гербанівський, М. Шульгин, та М. Ковальський.

* *
*

Під час розбору біжучих справ завітав на з'їзд проф. О. Шульгин, що склав привітання з'їздові в імені уряду УНР та виголосив доклад-промову про значіння й працю уряду, та зокрема оповів про зходи своєї серед Лігою Націй в справі признання української нації гетьманської. Розказавши про недавній неуспіх нашої справи в Женеві, подавши приччини, що стали на перешкоді нашої акції, проф. О. Шульгин закликав дружнє і непохитно продовжувати працю аж до повного закінчення її. Гарно збудований доклад, виголошений з присущим проф. О. Шульгину ентузіазмом, зустрів гарячий відгук на з'їзді. Довгі оплески були відповіддю на слова проф. О. Шульгина.

Голова з'їзду, подякувавши проф. О. Шульгину за його промову, в імені 6-го з'їзду запевнив його, що українська еміграція у Франції, вірна своєму державному центрові, у всіх тяжких обставинах праці уряду УНР завжди буде з ним і завжди підтримає його роботу на користь нашої батьківщини.

* *
*

Із біжучих справ, що розбиралися на з'їзді, слід відмітити наступні. У справі заснування Т-ва Українського Пласту у Франції, з'їзд, вважаючи реалізацію цієї справи дуже доцільною і необхідною, постановив доручити Генер. Раді допомогти всіма способами розпочатій акції.

Випесено було делегатами Паризької Громади побажання, щоб Генер. Рада по-за черговими з'їздами Союзу скликала що найменше раз на рік з'їзди представників Громад для обговорення біжучих справ. Вважаючи такі з'їзди важливим засобом зв'язку периферії з центром, з'їзд прийняв резолюцію про скликання таких нарад і передав цю постанову Генер. Раді на виконання.

В справі допомоги Укр. Школі в Кьютауні — випесено було постанову заснувати окремий шкільний фонд, що мав би на меті задовольняти потреби культурного порядку і що міг би головним чином уділяти сталі субсидії таким інституціям, як Укр. Школа в Кьютауні та інші.

Дано було накази Генер. Раді що-до конференції представників осередків української еміграції по різних країнах, конференції, що має відбутися в червні місяці с. р. в Празі, та що-до діяльності Генер. Ради в комісіях та органах Ліги Націй.

З окремих постанов з'їзду випесено було такі найбільш цікаві.

На внесок Генеральної Ради було обговорено справу статутарного порядку про те, чи мають право залишитися в складі керуючих органів союзу ті особи, що вибули зі складу союзу, — з'їзд постановив, що такі особи, вибуваючи із складу союзу, автоматично гублять надані їм з'їздом функції.

Зачинено було з'їзд в неділю 26-го о 7 год. вечора.

У вечері того ж дня в тому ж помешканню відбулася товариська вечеря, в якій взяли участь члени виконавчих органів Союзу, делегати та представники української колонії в Парижі. Під час вечері було виголошено тости за здоров'я Голови Держави, членів уряду, за військо наше та багато інших.

Приємна тепла атмосфера, однодушність в настроях та думках, що царювали в товаристві, показали наскільки міцні незримі зв'язки, що лучать наших громадян в одне ціле, в одну громаду-сім'ю.

Розмови та балачки, що велися протягом всього часу з'їзду, показали, оскільки міцна духом, витривала в чинності й акції, загартована тяжкими умовами перебування та певня в кінцевій і остаточній перемозі нашої державної ідеї — українська еміграція у Франції.*)

Гість.

Великодня ніч в Києві.

(Лист звідти).

Тиха, тепла, зоряна ніч.

В святій Софії йшла урочиста великодня одправа, а на Софійській площі хвилювалася колосальна юрба, переважно неорганізованої молоді — безпритульні, босяки, злодії, всяка інша декласована частина громадянства. Щоб побороти релігійні забобони уряджено було великого антирелігійного карнавала на цю святую ніч. Лаялися, кричали, свистіли, билися лозою.

В Софії було повно народу. Легше можна було протиснутися туди.

Проспівати: «Не ридай мене, Мати, зряче во гробі». І вийшов хресний хід із церкви. Як звичайно, пригасили світло крім лямадок біля образів і «Нерушимої стіни». В церкві стало тихо й таємно. Але тут з гучним тріском запалали фейерверки. Вони вибухали, лускалися і падали на дах собора, билися в шкляні вікна бані. Здавалося, що то вогнені зорі позривалися з неба і сипалися на церкву. Від прожекторів вікна вівтаря спалахували білим містичним світлом. Ставало страшно. Але охоплені релігійним почуттям люди стояли, мов закам'янілі. Небезпечно було за процесію; але якось обійшлося, хоча босяки побосмалювали де-кому обличчя. Процесія вернулася до церкви.

Христос Воскрес! — і почалася одправа. Співали чудово; почувалося, як на небі.

В 2 годині великий натовп людей побожно вийшов з церкви, і враз його осліпили і оглушили прикре світло, галас, крик. Накруги всього майдану по всіх будинках падали величезні криваві зорі; на Богдані Хмельницькому крутився якийсь червоний барабан; прожектори краляли темряву білими пасмами. Серед майдану поставлено кілька здоровенних екранів, і на них з'являлися й зникали якісь чорні поторочі. З усіх вулиць вливалися на майдан колони комсомольців з смогоскипами, що горіли й курили над ними.

*) Звіт з церковного з'їзду подано буде в наступному числі.

Один по одному в'їздили на майдан тягарові авта з машкарами. Грузовики оточено було москалями. На одному п'яні попи дзвонили четвертинами горілки; на другому — Марія, п'яна й роспанахана, танцювала гопака; на третьому стояв високий хрест серед червоного вогнища, а на тому хресті висіла чорна постать і гаялася з останніх слів.

Видовисько було страшне. Якийсь майстер міг би намалювати велике полотно — «Вшестя антихриста».

Грали одразу три чи чотири військові оркестри і грали все різне. Кричали гучномозці, шипіли «тещини язика», свистіли лищагки, ревли сірени, стріляли пугачі, і весь цей різнозвучний гвалт складав «симфонію перемоги розуму над релігійними забобонами».

А високо над усім цим ярмарком гудів великодній Софійський дзвін —

— Христос Воскрес!

В. В.

Женевська справа.

(Лист із Женеві).

В чім же полягали труднощі, з якими прийшлося зустрінутися українському представникові?

Треба сказати, що була там певна група делегатів, представників п'яти держав, яка цілком підтримувала українську справу. Три делегати мали інструкції голосувати проти і нарешті чотири — вагалися. При чому один з делегатів мав дорученья рахуватися з думкою Високого Комісара, себ-то д-ра Нансена.

До цього треба згадати ще один важливий чинник у всіх справах Ліги Націй, а саме її секретаріат. Отже політична секція секретаріату дуже цікавиться порушенням проф. Шульгиним питань і, не виступаючи проти, висловлювала побоювання, що в разі прийняття формули про виділення української еміграції це буде виглядати як *post factum* визнання України, що, на їхню думку, могло б викликати ускладнення. Цей мотив властиво примусив і одну з трьох держав дати своїм делегатам наказ голосувати проти української справи.

До цього всього треба додати ще два важливі факти: надзвичайно енергійна боротьба з боку росіян, як перед поодинокими державами, де їхній голос ще щось значить, так і в самій комісії, до якої вони подали великий меморандум проти українців. На засіданню комісії були присутні такі їхні представники, як був. уповноважений міністр Гулькевич та відомі правники барон Нольде та Рубінштейн, не говорячи вже про діі *minorot*.

І нарешті, як вже ми писали в попередньому номері, «найнова робота» теж справляла своє вражіння: було подано з українського боку теж «меморандум». Це давало підставу говорити противникам української справи: «що ж, ви бачите, вони самі між собою порозумілися не можуть!». Правда, це компенсувалося петицією, поданою — на підтримку проф. Шульгина — до Високого Комісара і покритою тисячами українських підписів. З огляду на одсунення справи, офіційно не іція не була подана до відома делегатів, але особіньки проф. Шульгин знайомив їх з нею, справляла вона величезне вражіння.

Серед всіх цих складних обставин і з'явився несподівано голос Нансена, який не дивлячися на те, що всі умовляли його не виступати, з надзвичайною упертістю настоював на своєму.

От, в закритому засіданню, себ-то при відсутності технічних експертів, а тим самим і проф. Шульгина (якого було офіційно запрошено теж, як технічного експерта, на засідання комісії в супереч усім брехливим інсинуаціям «Посл. Новостей» і «Возрожденія»), виголосив він свою промову.

Докладно ми не можемо передати весь зміст промови, але знаємо тільки, що д-р Нансен заявив буцім-то Україні було «одкинено» Лігою Націй в 1920 році і на цій підставі українці не можуть вважатися, як окрема група емігрантів. Мимо того, що українська справа, як і справа Грузії і т. д., не була в 1920 році «одкинена», а тільки «одкладена» (ajournée), всім було ясно, що ці аргументи купи не тримаються, бо ні Росія, ні Вірменія до Ліги Націй теж не належать, а їхні біженці користуються підтримкою Ліги Націй. Коли цей аргумент здивував делегатів, то кінцева майже ультимативна заява, «що поки він Комісаром, він не допустить прийняття пропозиції проф. Шульгина», обурила їх, бо більшість делегатів вважає, що д-р Нансен не має ні права, ні підстав диктувати свою волю.

Треба сказати, що Нансен вже давно став одіозною фігурою в Лізі Націй, і всі дуже хотять позбавитися його, як Високого Комісара, але він надзвичайно міцно чіпляється за це почесне становище. Власиво, утворюючи цю комісію, Рада і Асамблея Ліги Націй і мали на увазі обмежити розмах фантазій цього полярного дослідувача.

В усякому разі Нансен перегнув палицю в другий кінець і викликав гарячу відповідь з боку румунської делегації — міністра Антоніяні, постійного представника Румунії в Раді Ліги Націй. Прихильна, добре виголошена промова п. Антоніяні, що поставив справу не стільки на політичний, скільки на моральний ґрунт, зробила велике вражіння. Але з огляду на умову не вирішувати справу на цій сесії, голова комісії французький делегат де-Навайль припинив дальші дебати.

Справа ця має таким чином бути поставленою знов і українському представникові, як і всій українській еміграції прийдеться і на далі провадити уперту боротьбу за свою честь і за свої елементарні права.

Женець.

3 життя й політики.

На всесоюзній комуністичній конференції. — З селянських настроїв. — Сектанський рух. — Зріст селянської активності. — Сумний ювілей.

Після всеукраїнської відбулася загально-союзна конференція комуністичної партії. Питання, порушені на ній були ті самі, які обговорювала українська конференція, та той самий однак і той урядовий характер носили й дебати на ній. Може ця офіційна сірість перебігу конференції в Москві була ще більшою, ніж на харківських нарадах. Адже ж і конференція, а головне підготовка до неї відбувалася під безпосереднім особистим доглядом і керуванням самого Сталіна. Одже багато цікавого, нового і характеристичного ця конференція дати не могла. Слід лише одмітити хіба виступи українських комуністів при обговоренню п'ятирічки, яка побудована при дуже малому узяглядненні — кажучи м'яко — господарських інтересів України. Українські комуністи виступили дуже обережно, за що заслужили похвалу представника центру — Кржижановського, який підкреслив з задоволенням велику поміркованість їх вимог («представники України виступили тут з дуже поміркованими вимо-

гам». («Ком.» ч. 97 з 27. IV), проте все таки вступили. Говорили про те, що треба звернути більшу увагу на потреби України — Чубарь і Петровський. Одніми де-які моменти з більш яскравого виступу Петровського в тій редакції, яку подає «Комуніст» ч. 96 з 26. IV. Петровський підкреслив, що обговорення п'ятирічки треба провадити не тільки з погляду питомої ваги кожного окремого району для союзу, але також з погляду інтересів господарського розвитку кожного окремого району. «Подивіться», говорив він, — «що в плані призначено на тракторобудування на Уралі та пригільне устаткування на Україні. Чи доцільно тут послідувати розвитку одлакової промисловості у двох місцях, розташованих на три з чимось тисячі верст одні від одного? А вигання паровозобудівництва? Харківський паровозобудівельний завод один з кращих в союзі заводів, що мав значіння для експорту паровозів, — його гадають перевести на тракторобудівництво та інше невідоме машинобудівництво. Яка ж тут доцільність, коли в кінці п'ятирічки на цьому ж самому заводі має бути збудовано тільки 5.000 тракторів, а на Путиловському — 15.000. Я не маю нічого проти того, щоб на Путиловському заводі будували 20.000 тракторів, але товариші, я все ж хочу звернути вашу увагу на те, чи пристосовано тут розвиток промисловості до потреб району. Виготовити тільки 5.000 тракторів на Україні, а Україні їх треба десятки і сотні тисяч, а більшу частину виготовляти в Ленінграді та на Уралі й по інших місцезостах і довозити їх на місце споживання за 3-4 тисячі верст — чи правильно це? Це та кабала, яка в розвитку промисловості виходить через те, що ми змушені з Донбасу вивозити для великого машинобудівництва величезні залізні відблини, щоб по інших районах ці залізи відблани перетворювати на залізні листи або на інші прокати». В дальшій частині своєї промови Петровський звертав увагу на занедбання в п'ятирічному плані інтересів української цукрової промисловості і електрофікації. Піддержки своїх думок Петровський на конференції не стрів. Натомість ленінградський представник Кадацький вияснив Петровському, що в силу особливих історичних причин Ленінград є найпотужніша індустріальна база, що лінія уряду правильна, а скарги українців безпідставні.

Не вважаючи на свої виступи, і Петровський, і Чубарь голосували за п'ятирічлий план в його офіційній формулюванні і санкціонували таким чином ту господарську експлоатацію України, якою перейнята п'ятирічка: план був прийнятий одногласно.

* *

*

Коли на партійних конференціях заходами Сталіна панують єдність, мир і спокій, в реальному житті, передовсім серед селянства, ніщо не нагадує про офіційну ідилію. Хоч як однобічно не освітлює совітська преса, все таки навіть ті факти, які вона подає, свідчать про те, що українське село переживає дуже складні процеси шукання для себе нових шляхів, оформлення своїх нових поглядів і позицій. Не є завершений цей процес, проте йде і розвивається він неупинно і мусить неминуче привести в будучині до результатів, дуже далеких від сподіванок совітської влади. При тих умовах, в яких живе совітське село, не може йти і відбуватися це шукання нових шляхів селянством нормально, набирає воно подекуди неприродних і викривлених форм, проте не може бути сумніву, що вимоги життя насамкінець підкажуть селянству правдивий напрям.

Одним з характеристичних виявів зрушення села, яке навпомацьки шукає нового світогляду, є зріст під теперішню пору на селі сектанського руху, в якому переплітаються і релігійні й політичні моменти. В Умані в кінці квітня розбіралася справа протисовітської організації «Царь Михайл», яка виникла серед малованців; на лаві підсудних було 31 чоловік; грюх чоловік засуджено до розстрілу («Ком.» ч. 96 з 26. IV). На Запоріжжі в селі В. Тирса баптисти ведуть агітацію серед селянства проти совітської влади. «Ідіть до нас, — кажуть вони — ми краще допоможемо вам, як радавлада» («Комуніст» ч. 92 з 21. IV). У Верхньє-Дніпровському районі на

Катеринославщині є сектанська група «святих та благословених», яка намовляє не користися совітським законом, відмовлятися від служби у червоній армії, не платити податків, не підтримувати хлібозаготовлі то-що («Ком.» ч. 96. з 26. IV). На Шепетівщині сектанти-хлисти зарізали фінками жінку і кинули її до колодезя за те, що вона притягла одного сектанта до відповідальності через совітський суд. Вони мотивували це тим, що вона звернулася на допомогу «до драконів» («Ком.» ч. 97 з 27. IV). Наведені нами дані вибрані лише з кількох чисел газети- при бажанню реєстрацію подібних фактів можна було б продовжити і число їх збільшити. Але чи є потреба в цьому? Чи не являються й ці факти, особливо, коли співставити їх з українським авторокефальним рухом, доказом, як глибоко й широко розворушено селянство і як далеко ухилиються ті процеси, що відбуваються в його надрах від ухвалення і дозволених совітською владою зразків.

Само собою, при розпороченості селянства, при відсутності організації за совітських умов, більш правильним буде трактувати наведені дані тільки, як вияв процесу переоцінки вартостей, процесу шукань, а не як конкретний покажчик і ілюстрацію для тих настроїв, які характерні для селянства. При існуючих умовах, ці настрої не можуть не бути різноманітними, їх не можна підводити під один знаменник. При існуванні низки фактів, в яких об'єднані моменти політичного протесту і релігійних шукань, можна зареєструвати ще більш численну низку фактів, які свідчать про існування в ряді районів більш оформлених і свідомих методів політичної боротьби. Маємо до діла тут з цілком природньою і землечучою різнобарвністю.

Ми щойно підкреслили, що факти, які свідчать про існування більш оформлених і свідомих методів політичної боротьби являються більш численними. Думаємо, що, не впадаючи в прибільшення, можна формулювати цю думку більш категорично. При сучасному настроєві селянства і при сучасному рівневі його свідомості кожна кампанія, яку провадить совітська влада, награвляє на контракцію з боку селянства в цілій низці районів. Саме тепер в совітській пресі підводяться підрахунки двох останніх чергових кампаній, які переводилися на селі — посівної кампанії і перевиборів в сільській споживчій кооперації. І ці підрахунки, думаємо, дають нам право зробити ті висновки, які ми щойно формулювали. «Що ширше розгорталася підготовка до весняної засівкампанії», — констатує «Комуніст» (ч. 96 з 20. IV), — «що більше втягувалося бідноту до заходів на підвищення врожайності, то більшу агітацію розвивали глитаї на селі проти цих заходів, ширячи всілякі брехні, чужі і залюкучи селян. Наприклад, глитаї агітували проти очищення дзерна, залюкучи селян тим, що більшовики організують очищення для того, щоб виявити дзерно у селян, а потім забрати його... Агітація проти супряги провадилася під гаслом «сьогодня радянська влада організує супряги, а завтра оголосить їх, як комуни»... Агітацію проти контракції провадили так: як що законтракують, доведеться здати не лише дзерно за догосором, але й усе, що в тебе вродить (Херсон, Полтава, Миколаїв, Харків). Особливо агітували проти нового закону про с.-г. подажок: «не вірте більшовикам, що вони цей закон видали на три роки. Його видали спеціально для засівкампанії, щоб пошпирити засівні площі, а пізніше податки будуть збільшені.» В окремих випадках глитаї безпосередньо вдавалися до шкідництва». Коли з цього уривку усунути спеціальну більшовицьку термінологію, він дасть цілий малюнок тої політичної контракції, яку переводить селянство. Подібну ж ситуацію ми маємо під час виборів керуючих органів споживчої кооперації. «Довкола перевиборів», говорить К. Григор'єв («Ком. ч. 97 з 27. IV), розгорнулася шалена класова боротьба. Глитаїство намагається взяти реванш за втрачене за поразку на виборах рад. Як правило, глитаї і тут на перевиборах кооперативних органів дістає рішучу поразку. Та треба просто сказати — тут більше й фактів провалу пропозицій осередків і КНС, більше випадків дезорганізації зборів, ніж було на виборах рад. Принаймні таке вражіння лишається після обізнання з першими матеріалами. Це можна пояснити м'яким, не-

достатнім підготуванням мас до перевиборних зборів у всіх тих питаннях, що їх треба було розв'язати. До таких питань належать: хлібзаготівлі і бойкот глитаю, уриняття диференційованого паю, вибори правління. Глитаюво шалено виступає проти всіх наших заходів — воно проти диференційованого паю, воно всіма засобами намагається втягти до цього й середняка. Глитаю активно виступає проти тих правлінь, які успішно заготовляють хліб, роблячи все, щоб їх дискредитувати. Довкола цих питань і відбувається боротьба». Знов таки і цей уривок дає цілий малюнок тої акції, яка відбувається, тих гасел, які висовуються. Беручи разом ці обидва уривки, не можемо не прийти до висновку, що свідчать вони про, рівняючи, високий рівень свідомості, про опаювання досить складних методів боротьби українським селянством в цілій низці районів. Коли в одних місцевостях селянство йде ще маївцями, в других його боротьба вже забрала більш раціональних форм, здобула характер тривалості і систематичності. Селянство вже потрапляє подекуди знаходить кожен раз все нову, гнучку тактику, пристосовану до всіх змін політики совітської влади на селі. І в цьому зрості політичної свідомості і активності селянства лежить найбільша небезпека для совітської влади, не зважаючи на те, що партійні конференції продовжують одностайно і одногласно твердити про дальші здобутки на шляху до соціалізму.

* *
*

5-го травня цього року минуло десять років із дня утворення Всеукраїнського Державного Видавництва. Совітська преса називає цей день десятирічним ювілеєм української совітської книжки. Мусимо і ми одмітити цей день. Одмітити звичайно не для того, щоби підкреслювати ті сумнівні досягнення, які мала за цих десять років українська видавнича справа. Вистачить для цієї реклами всього того, що пише і буде писати совітська преса і її галицькі підголоски. Коли згадуємо про цей день, то лише для того, щоби підкреслити, які малі досягнення дала роздута українізація навіть в такій елементарній справі, як забезпечення українських мас українською книжкою, яким сумним є цей десятирічний ювілей української совітської книжки. 1917-1918 рік дав для української книжки такий набуток: випущено було 1931 назву, 16,3 мільйони прим. або біля 70 % всього тиражу книжок на Україні. Такі результати були досягнені, не зважаючи на те, що українську видавничу справу довелося організувати і налагоджувати у видатково тяжких господарських умовах війни і революції. Совітська влада принесла з собою колосальний упадок української видавничої справи і тільки в 1925-26 році була перейдега та цифра видах назв, яка була досягнена в 1917-18 р. 1924-25 р. було видано — 1813, 1925-6 р. — 2166, 1926-27 — 2945 і 1927-28 р. — 2920. Відсоток книжок, виданих на Україні українською мовою, став переважати відсоток книжок, виданих іншими мовами лише з 1927-28 р., в 1926-27 р. він виносив 48,8 %, а в 1927-28 р. — 53,9 %. Найбільше місце серед виданих книжок займає учебна література, але папірова і фінансова кризи приводять до того, що кількість виданих підручників, що припадає на 1 учня, замість того, щоб збільшуватися, падає: в 1926-27 р. припадало на 1 учня трудшколи 3,1 підручника, в 1927-28 р. — 2,8 і в 1928-29 р. — лише 2,3 підручника. Українізація підручників переведена лише для шкіл соцвиху. Підручники для закладів партосвіти українізовані на 80 %, а для шкіл професійної освіти лише на 30 %. В найгіршому стані пробуває справа українізації фундаментальної наукової літератури: з літератури медичної виходить українською мовою менше 10 %, серед наукової технічної літератури майже 80 % і досі видається російською мовою. Навіть в красному письменстві українських книжок в минулому році видано лише 64,7 %. Такий темп розвитку української видавничої справи в той час, коли попит на українську книжку збільшився так, що загрожує книжковий голод, в той час, коли тираж у 5.000 примірників для краснього письменства став

пережитком. (Всі наведені дані взяті з статті С. Пилипенка «Десять років української радянської книжки» — «Ком.» ч. 98 з 29. IV).

Дійсно сумним являється цей ювілей української совітської книжки. Дає він ще один доказ всієї сумнівності тих досягнень, які здобули ті українці, що во ім'я «національних інтересів» пішли у мовкосько-кому-ністичні найми.

В. С.

З преси.

Газета «Хліборобська Праєда», яку редагує українець-депутат до румунського парламенту з Буковини Кость Кракалія, в числі 34-му від 19-го травня друкує на першій сторінці таку редакційну нотатку:

«25-го травня 1926 року на вулицях Парижу злочинна большевицька куля відобрала життя у нашого національного героя, який все своє життя поставив на карту во ім'я ідеї самостійності української держави.

«Хто-б він не був, які-б помилки не лежали на пройденіму ним тернистому шляху боротьби за волю України, ми можемо сказати лише те: він чесно і відважно йшов у боротьбу, життя свого не жалюючи. Скільки разів в самі критичні моменти, коли вороги ось-ось розіб'ють наше військо, з'являвся він — герой серед війська свого і, тримаючи люльку в зубах, казав козакам: «За мною хлопці!» і йшов вперед.

«Ставалося чудо. Жменька знесилених козаків побивала хмари ворожих військ. Досить було свідомости, що «батько» з нами і ми йшли, не питаючись куди. І тому, що блаженної пам'яті Симон Петлюра був не тільки героєм нації, він став символом нашої державности (бо не дурно-ж українців звали «петлюрівцями»).

«Обов'язок святий всіх українців, якої-б політичної віри вони не були і де-б вони не жили, віддати героєві України пошану в цей день і відзначити день української трагедії (25 травня), як день національної жалоби. По всіх осередках українських звичайно служать пахихиду, влаштовують жалібні «академії» і т. ин. Сподіваємося, що і у нас на Буковині українці покажуть, що вміють і достойні шанувати своїх героїв, бо нація, яка не шанує своїх провідників, не є нацією-державою».

Рада Української Бібліотеки імени С. Петлюри

складає найщирішу подяку усім, хто листовно чи усно привітав свято-відкриття Бібліотеки або вшанував цю національно-культурну урочистість своєю присутністю.

Хроніка.

З Великої України.

— В Будинку Вчених відбулося поширене засідання бюро київської секції наукових робітників, присвячене наступним виборам нових академиків до Всеукраїнської Академії Наук. Збори ухвалили таку резолюцію: «Поширене засідання бюро київської секції наукових робітників вітає декрет Раднаркому про поповнення складу Академії ловими силами, як акт, спрямований до розвитку української соціалістичної культури, до виявлення видатних українських наукових сил для найширшої участі їх в соціалістичному і культурному будівництві, для тісного зв'язку науково-творчої роботи академиків з трудящими масами. Довибори академиків посилять зв'язок української науки з будівництвом соціалізму. Бюро секції закликає всіх наукових робітників взятися за здійснення виборів на основах, наданих декретом уряду, йдучи за прикладом президії Академії, що намітила конкретні для цього заходи». («Ком.» ч. 100 з 1. V).

— Видання Інституту Наукової Мови за 1928 рік. За минулий рік появились у виданні Держвидагу такі термінологічні та номенклатурні словники: 1) інж. І. Шелудько та інж. Т. Садовський — Словник технічної термінології (загальний); 2) І. Шелудько — Словник технічної термінології. Електротехніка. 3) К. Туркало і В. Фаворський — Словник технічної термінології, т. I. Комунальне господарство. 4) Плоф. Ф. Лоханько — Словник технічної номенклатури. Мауфактурні виробництва. 5) Словник ботаничної номенклатури. 6) П.

Горецький — Словник термінів педагогіки, психології та шкільного адміністрування. 7) Х. Полонський — Словник природничої термінології. 8) І. Щоголів і С. Паночні. — Словник зоологічної номенклатури, ч. III. Інститут Укр. Наук. Мови видав I випуск свого органу «Вісник Інституту» («Пр. Пр.» ч. 75 з 13. IV).

— Вечір пам'яті Коцюбинського. — Ініціативна група по організації громадського комітету для увічнення пам'яті письменника, улаштувала в Харкові 28. IV вечір, присвячений 16 річниці з дня смерті Коцюбинського. («Ком.» ч. 95 з 25. IV).

— Закриття церков та синагог. — В Миколаїві в місцевому соборі улаштовується археологічний музей.

— В с. Рудівка на Прилуччині закрито церкву. Клопоти панотця й прихожан щодо збереження церкви вичилися без успіху.

— В Луганському міська рада постановила передати три церкви та хоральну синагогу професійним організаціям для їх потреб («Ком.» ч. 97. з 27. IV).

— У Кременчузі передано одну синагогу одній професійній школі під майстерні.

— У Полтаві міська рада ухвалила закрити в місті 4 церкви, 3 синагоги, 1 костел та 1 молитовний дім баптистів. Полтавський окривкомком ухвалив також закрити церкву в с. Грунях й пристосувати її для семирічки («Ком.» ч. 96 з 26. IV).

— У місті Городні на Чернігівщині ухвалено передати головну

нення своїй головній меті: об'єднання усієї тарнівської еміграції, свідомої своїх національно-політичних завдань.

— Ген. Ол. Удовиченко в Каліші. — 13 квітня приїхав по дорозі до Парижу ген. шт. ген.-хор. Ол. Удовиченко, б. Генеральний Інспектор нашої Армії.

На двірці вітали дорогого гостя ген.-хор. Ол. Загородський, ген.-хор. Білевич, старшина, козацтво та жіноцтво. Жіноцтво обдарувало гостя чудовим букетом з живих троянд.

13 квітня припадо в суботу, а 14 квітня, в неділю, старшина 3-ої Залізної Стрілецької дивізії запросила гостя на урочисту панахиду по незабутній дружині його, яку й було відправлено після служби Божої в церкві Св. Покрови в Українській Станиці. Вояцтво 3-ої дивізії на панахиді склало вінок, якого не мало змоги скласти в часі похорону в Парижі дружини ген.-хор. Ол. Удовиченка.

Після панахиди в клубі Товариства вояків в Українській Станиці урочисто вітали дорогого гостя представники організацій в Каліші та його околицях і представники вояцтва.

Привітальну промову виголосив Заступник Голови Правління Української Станиці (він же і Голова Правління Спільки інвалідів) ген.-хор. Ол. Загородський. Після того промовляли представники організацій та вояцтва. Сердечне й щире відношення присутніх зворушили ген.-хор. Ол. Удовиченка. Він щиро дякував всіх за складені привітання.

В часі привітань наш гість проголосив здравницю за Папа Головного Отамана Андрія Лівницького й запропонував вислати йому в імені присутніх привітальну телеграму.

Рясними оплесками й гучним «слава» та співом гімну прийнято пропозицію ген.-хор. Ол. Удовиченка.

Під кінець шановний гість поінформував присутніх про стан нашого вояцтва у Франції та про офіційну репрезентацію нашого

війська на похороні маршала Фоша в Парижі.

Того-ж дня ввечері і в тому-ж помешканню ген.-хор. Ол. Удовиченко знов уділив інформації про стан вояцтва у Франції для еміграції калішської, яка численно прибула з тієї нагоди до Української Станиці.

На другий день 15 квітня ген. Удовиченко відвідав осередки наших організацій в Каліші. Відвідав і Канцелярію Спільки інвалідів та Дім Інвалідів.

І та замічення офіційного прийняття 3-тї Залізної дивізії запросила ген.-хор. Ол. Удовиченка на «чашку чаю». В товариській бесіді не помітили, як «чашка чаю» затяглася з 18-ої години аж до 4-ої години ранку.

Ген. Удовиченко перебув в Каліші Великодні свята.

Минув і Великдень. Життя буденне триває далі. Дорогий гість відїхав.

Калішане вдячні ген. Удовиченкові за відвідини їх, хоч і коротеліві. Вдячні, що не забуває їх і у далекій Франції. Вдячні за інформації й привіт од братів, які перебувають у Франції.

З інформації ми довідалися про стан братів наших у Франції. Раді за них, що і в тих нових, тяжких умовах вони все ж вийшли переможцями.

А ми інформації дорогому гостеві не уділяли. Він на власні очі бачив все життя наше, бачив нашу працю.

Ще раз дякуємо дорогому гостеві за відвідини нас в Каліші. Чекатимемо хвилини, коли всі знов зіл'ємося во єдино й підемо увільняти батьківщину від ворога лютого.

С. С.

— Свято Волинців. Дня 12 травня с. р. урочисто обходила дивізійне свято 2-го Волинська Стрілецька дивізії.

Це свято припадає на день 6 травня, але з причин чисто житєвих святкування було перенесено на неділю 12 травня.

На той же день 6 травня припадає також свято річниці Славного Зімового походу, так що

Волинці, котрі теж брали участь в поході, святкують два свята — своє дивізійне і свято армії.

Після урочистого молебню в церкві Св. Покрови в Українській Станиці Волинці, перебуваючі в Калішському осередку, сфотографувались і пішли на товариський сніданок до зібрання в Українській Станиці. Сніданок розпочався промовою Командира дивізії ген.-хор. Ол. Загородського, котрий нагадав присутнім про історію славетних Волиняків та про їхню роль у визвольній боротьбі. Під час сніданку і аспіла привітальна телеграма від Пана Головного Отамана Андрія Лівницького і Військового Міністра ген. шт. ген.-хор. В. Сальського. Гучне «слава» було відповіддю на зачитану телеграму. Командир дивізії ген.-хор. Ол. Загородський проголосив здравлицю за Пана Головного Отамана Андрія Лівницького й запропонував вислати привітальну телеграму. І знов гучне «слава» Волиняків було відповіддю на проголосованя свого Командира.

Не забули Волинці і своїх товаришів по дивізії, перебуваючих у Франції та розсуданих по всій Європі. Всіх згадали й слали бойовий привіт.

Слава і честь Волинякам, котрі і тут та вигнанню дотримують своїх традицій та плекають ідею збройної боротьби з ворогом народу українського. Єдність Волиняків треба гитати.

С. С.

— Читання апостола на 8 мовах. — В Святопокровській козацькій церкві в Українській Станиці в Каліші на великодній заутре і відчитано було апостола на 8 мовах, а саме: українській, церковно-слов'янській, німецькій, есперантській, англійській, польській, латинській і французькій, а диякон Бунь та настоятель церкви протоієрей Іларіон Бриндзан читали євангелію та українській, церковно-слов'янській та польській мовах. Пріємною несподіванкою для прихожан були нові священничі білосніжні ризи з вишитим «Залізним Хрестом» і пре-

чистою покровою, придбаня яких завдячується ініціативі і енергії протоієрея Бриндзана і жертвенності парафіян.

— «Гріхи молодости» в Укр. Станиці. — На другий день Великодніх Свят в станичному театрі виставлено було перекладену з французького комедію на 3 дії під назвою «Шпанська мушка або гріхи молодости» — Виконавцями були: п. Пашинківський, пані Безсонова, п. Тарасенков, п. Дубравський, п. Ардашова, п. Леонів, п. Собко, п. Кость-Костенко, п. Огарів, пані Ластівка, п. Скворців.

— Великий симфонічний концерт в станичному театрі. — 7 травня с. р. в станичному театрі заходами Управи Т-ва б. Вояків Армії УНР відбувся великий симфонічний концерт оркестри, що склалася з 26 осіб. У програмі були кращі твори класичної музики, а саме: симфонія h-moll Шуберта, увертюра з опери Маріта — Валдьяце, японська сюїта — Йоскітома, фрагменти з опери «Аїда» — Верді, перша частина симфонії Чайковського, «Кавалерія Русікана» — Маскалі, «Кавказька сюїта» — Івагова, «Венеціянські дзвони», вальс Лендсає. Другу частину концерту заповнила відома танцюристка В. Горбачевська, що виконала в супроводі оркестри уривок з балету «Фауста» і талень з опери «Фераморе».

На загал концерт випав дуже добре і справив миле вражіння, за яке залишається лише подякувати ініціаторові і впорядчикові судді О. Терлецькому.

— Загальні збори Укр. Воєнно-Історичного Т-ва відбулися 7 травня с. р. в Каліші. Головою зборів був пелч. М. Садовський, який запросив та секретаря підполк. С. Скрипку. На початку було зачитано й остаточно прийнято статут Т-ва. Далі Голова уступаючої Управи Т-ва ген. А. Вовк подав звіт про діяльність Управи, в якому докладно змалював усю працю Управи, одмітивши

труд щі праці, а головне брак матеріяльних засобів. Полк. М. Садовський подав також відомості про фінансовий стан, що був перешкодою видавничої діяльності Т-ва, бо Т-во мало намір видати збірник «За Державність» — літопис війська українського, що своїми жертвами вписало кращі сторінки в історію української державности.

Збори прийняли до відома звіти та висловили Управі подяку. Після того було переведено вибори нової Управи Т-ва, до складу якої обрано: ген. - полк. М. Юлакова, відомого наукового діяча, б. професора російської Академії Ген. Штабу, який голову Вищої Військової Ради, ген. штабу ген. хор. Всеволода Змієнка, ген. хор. О. Загородського, полк. М. Садовського і підполк. С. Скрипку. На запасових членів до Управи обрано підполк. Варфоломія Євтимовича і адм. підполк. П. Опаренка.

До складу Ревізійної Комісії увійшли: ген. штабу полк. А. Сидін, підполк. М. Харитоненко і сотн. М. Маршенкє.

В Чехії

— Хворість Є. Чикаленка. — Голова термінологічної комісії при Українській Господарській Академії, слашний добродієць Євген Чикаленко знову тяжко занедужав. Його положили до Німецької клініки в Празі, де знов йому зроблено важку операцію, вже четверту за останні роки на еміграції. Старий громадський діяч почуває себе бадьоро. На тім місці редакція «Тризуба» складає заслуженому ветеранові нашої визвольної боротьби щире побажання як найшвидшого одужання.

— Підвищення кваліфікації лекторського персоналу Академії в Подєбрадах. — Професорська Рада Академії обрала доцента хемії Комарецького професором.

Сергій Комарецький закінчив природничий відділ фізико-математичного факультету Харківського Університету в 1910 р.

Після того до 1919 року займався педагогічною діяльністю по середніх шкєлах. В 1919 р. на соціально-економічному політехнікумі в Катеринославі читав курс неорганічної і органічної хемії. В 1920 р. був завідуючим хемічним політехнікумом в Катеринославі. Еміграція перервала його педагогічну діяльність до 1922 р., коли його обрано на доцента хемії в Укр. Госп. Академії з ЧСР. Тут він викладає аналітику хемію і видає цілий ряд наукових праць. Науковою працею він займався ще будучи в Катеринославі — в 1914 він робить досіди при Катеринославському Гірничому інституті про можливість здобування йоду з рослин Чорного моря. В 1915 р. він досліджує продукти коксування вугілля Днієцького басейну, робить аналізи ропи вулканіода Булгачана. За час еміграції він видає такі твори: 1) Конспект Аналітичної хемії 1923. Подєбради. 2) Аналітична хемія. Якісний аналіз. 1925, (ця праця без згоди і відома автора надрукована Укр. Держ. Вид-вом у Харькові), та одну працю на нім. мові і одну на чеській.

Розгляд опублікованих праць і позитивну рецензію на них представив Професорській Раді Академії акад. проф. д-р Горбачевський.

— Святкування 10-річчя об'єднання Румунії. — 10 травня б. р. згідно розпорядження чеського міністерства земельних справ Академія урядила святкування 10-річчя об'єднання Румунії.

— Українське Об'єднання в ЧСР урядило в Подєбрадах доклад проф. Сіропєлка на тему «Сучасний стан освіти на Україні», що відбувся в квітні місяці.

— Вечірка лісівників. Студенти Академії лісівники 11 квітня урядили вечірку в залі «Заложна». Після дивертисменту, що складався із пісень Академічного хору під орудою доцента

Росіневич-Щуровської і сольних номерів, які виконали чеські і українські артисти, відбулася таємна забава.

В Румунії

— Парастас по Симоні Петлюрі. — 26-го травня в Букарешті, в болгарській церкві, відбувся парастас по бувшому Голові Директорії і Головному Отманові військ У. Н. Р. Симоні Петлюрі.

Всі існуючі в Букарешті українські організації постановили прийняти активну участь в організації парастасу, а в день парастасу з'явитися на нього в повному складі.

Таким чином день 26-го травня є не лише днем вшанування національного вождя України, але і мовчазною маніфестацією єдності і відданості державним прапорам України.

— Журналісти в міністерстві закордонних справ. — Перед від'їздом до Біяроду на конференції Малої Антанти, міністр закордонних справ Румунії проф. Г. Міронеску запросив до Міністерства редакторів місцевої преси та спеціальних кореспондентів закордонних газет і виступив перед ними з декларацією по справах програму Конференції Малої Антанти.

Українська преса була представлена доктором В. Трепке і Дмитром Геролотом.

В Німеччині.

— Панахида по бл. пам. С. Петлюрі в Берліні. — Управа Спілки Студентів-Українців у Німеччині повідомляє, що у вівторок 21 травня с. р. в соборі на Фербелінер Пляц єпископ Тихон при участі українського хору під проводом Д. Котка відслужив панахиду по бл. пам. С. Петлюрі.

— В Укр. Науковім Інституті в Берліні. — 17 травня с. р. відбувся доклад д-ра Зенона Кузеля на тему: «150-ліття української етнографії».

Газетні звістки.

Довідуємося, що гурт українських правників у Варшаві зацікавився юридичною стороною анатеми, києної па д-ра А. Річинського і перевів правну аналізу точок постанови Синоду про цю анатему (гл. «Діло» ч. 101). Вислід тої аналізи цілком сензаційний. Оказалося, що ця постановка не має ніякої правної підстави, бо наведені в ній точки торкаються духовних осіб, а в нійякому разі світських. Отже слава 55 стаття, яка стала підставою для анатеми («о недосажденю єпископу») звучить: «аще кто из клира досадит єпископу, да будет извержен». Так само лише до клиру відноситься 18-ге правило 4-го Вселеснього Собору і 34-те правило Трульського Собору, на які покликується постановка Синоду. Києненя цієї анатеми противиться теж виразно постанові російського Синоду з 20. II. 1901 ч. 557, яка каже, що вища міра церковної кари може бути прирорвлена лише за «ніз-проверженіє догматов вери», — а цього Річинському навіть не закиєно.

На основі тої аналізи останнього геніяльного чорносотенного «тріку», згаданій гурт українських правників готувить скаргу до царгородського патріярха з просьбою зняти з Річинського клятву. Одночасно невдовзі має повиятися меморіял до цілого українського православного населення. Дивує, що досі ще нема жадної прилюдної заяви від Українського Церковного Комітету.

Серед українських емігрантів з Наддніпрящини, які творять у Варшаві чималу громаду, виринула думка створити власну самостійну українську православну парохію, яка залежала би від православного єпископа Теодоровича Чікаго. Мотивують емігрантцїей свій замір тим, що вони не на те активно воювали з Московщиною, аби ще й на еміграції і то в чисто духовних справах мали терпіти

чорносотенні примхи церковної православної єрархії. Безпосереднє ця ідея зродилася після того, як православний собор на Празі у Варшаві був на Великдень де-

монстративно удекорований московським хрестом із трьохколірових електричних лампочок!!! («Діло» ч. 105 з 15. V).

Зміст.

Париж, неділя, 2 червня 1929 року — ст. 1. — *** — ст. 2. — *** — ст. 2. — В і р н и й. Обходина 3-ої річниці смерті С. Петлюри в Парижі — ст. 3. — П е т л ю р о в е ц ь. Відкриття Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі — ст. 4. — С т. С і р о п о л к о. Інспектура народньої освіти на сов. Україні — ст. 11. — В. В а л е н т и н. Маленький фельетон — ст. 14. — Г і с т ь. 6-ий з'їзд Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції — ст. 15. — В. В. Великодня ніч у Києві — ст. 18. — Лист із Женеві — ст. 19. — В. С. З життя й політики — ст. 20. — З преси — ст. 24. — Х р о н і к а : З Великої України — ст. 25. — З життя укр. еміграції: У Франції — ст. 26. — У Польщі — ст. 27. — В Чехії — ст. 30. — В Румунії — ст. 31. — В Німеччині — ст. 31. — З газет — ст. 31.

В неділю дня 2 червня 1929, о годині 4 пополудні, в кафе 27, Boul. La Tour-Maubourg, 27. Paris VII. Metro: La Tour-Maubourg et Invalides ЗБІРКА МОЛОДІ — в цілі створення УКР. ПЛАСТОВОГО ГУРТКА.

До ПЛАСТОВОГО ГУРТКА можуть належати хлопці й дівчата у віці від 8 літ і вище.

Обов'язком кожного громадянина, в котрого є діти, вписати їх в УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТОВИЙ ГУРТОК.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau; Paris V.
Поштова адреса: «Le Trident» («Tryzoub»). Boîte post. № 15. Paris XIII.
Педагує — Комітет. Адміністратор: Іл. Косенко.

Le Gérant: M-me Perdrizet.